

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta

Asia

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta (HE 182/2021 vp).

Valiokuntakäsittely

Valiokunnan mietintö: Puolustusvaliokunta (PuVM 1/2022 vp).

Päätös

Eduskunta on hyväksynyt seuraavat lait:

Laki

naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Naisten vapaaehtoiseen asepalvelukseen ottaminen

Nainen voidaan kirjallisesta hakemuksesta ottaa varusmiespalvelusta vastaavaan vapaaehtoiseen asepalvelukseen (*asepalvelus*) siten kuin tässä laissa säädetään, jos hän palveluksen aloittaessaan on:

- 1) Suomen kansalainen;
- 2) asevelvollisuuslain (1438/2007) 9 §:ssä tarkoitettulla tavalla palveluskelpoinen.

Asepalvelukseen voidaan lisäksi ottaa vain hakija, joka on palveluksen aloittaessaan täyttänyt 18 vuotta. Asepalvelus on aloitettava viimeistään sinä vuonna, jona hakija täyttää 29 vuotta.

Eduskunnan vastaus EV 10/2022 vp

2 §

Asepalvelukseen hakeminen

Hakemus asepalvelukseen on toimitettava viimeistään 15 päivänä tammikuuta aluetoimistolle, jonka alueella hakijan kotipaikka sijaitsee. Hakemuksen voi jättää aikaisintaan sinä vuonna, kun hakija täyttää 18 vuotta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä hakemusmenettelystä ja hakemuksen sisällöstä.

3 §

Valintatilaisuus

Hakijoille järjestetään jokaisen aluetoimiston toimialueella valintatilaisuus. Aluetoimisto kutsuu valintatilaisuuteen ne hakijat, jotka hakemusten perusteella täyttävät 1 §:n 1 ja 2 momentissa säädetyt edellytykset. Erikoisjoukkoihin pyrkivien on lisäksi osallistuttava erikoisjoukkojen järjestämiin valintatilaisuuksiin.

Asepalvelukseen hakevalle on valintatilaisuudessa selvitettävä palvelukseen määräämisen oikeusvaikutukset.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä valintatilaisuudesta.

4 §

Asepalvelukseen määrääminen

Aluetoimisto ratkaisee asepalvelukseen ottamista koskevan asian ja määrää henkilön asepalvelukseen.

Asepalveluksen aloittamisajankohtaa voidaan hakemuksesta muuttaa, jos se on hakijalle erittäin tarpeellista:

- 1) ammattiin valmistumisen vuoksi;
- 2) opiskelun vuoksi;
- 3) taloudellisten asioiden järjestämisen vuoksi; tai
- 4) muun kuin 1—3 kohdassa tarkoitetun erityisen henkilökohtaisen syyn vuoksi.

Palveluspaikkaa voidaan hakemuksesta muuttaa, jos se on hakijalle erittäin tarpeellista erityisen henkilökohtaisen syyn vuoksi.

Mitä 2 momentissa säädetään, sovelletaan myös asepalveluksessa olevan henkilön asepalvelukseen.

Edellä 2 ja 3 momentissa tarkoitettua palvelusajan ja palveluspaikan muutosta haetaan kirjallisesti aluetoimistolta. Hakemukseen on liitettävä selvitys 2 ja 3 momentissa tarkoitettua perusteesta.

Edellä 2 ja 3 momentissa tarkoitettu hakemus ei ole pätevä syy jäädä pois asepalveluksesta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä asepalvelukseen määräämisestä.

Eduskunnan vastaus EV 10/2022 vp

5 §

Asepalveluksen aloittamismääräyksen peruuttaminen

Jos asepalveluksen aloittamismääräyksen saanut henkilö ilmoittaa, ettei hän aloita asepalvelusta, aluetoimiston on heti peruutettava määräys. Jos asepalvelusta suorittava henkilö 30 päivän kuluessa asepalveluksen aloittamispäivästä ilmoittaa, ettei hän jatka asepalvelusta, joukko-osaston komentajan on peruutettava asepalveluksen aloittamismääräys ja henkilö on heti kotiutettava.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu ilmoitus on tehtävä kirjallisesti. Ilmoitus on henkilön ollessa asepalveluksessa toimitettava joukko-osaston komentajalle ja muulloin aluetoimistolle.

Aluetoimisto voi peruuttaa asepalveluksen aloittamismääräyksen ennen asepalveluksen aloittamista, jos määräyksen antamisen jälkeen on tullut ilmi seikkoja, jotka osoittavat henkilön olevan vaaraksi palvelusturvallisuudelle. Joukko-osaston komentaja voi 1 momentissa tarkoitettun 30 päivän aikana peruuttaa asepalveluksen aloittamismääräyksen, jos henkilö ei ole asevelvollisuuslain 9 §:ssä tarkoitetulla tavalla palveluskelpoinen.

Asepalvelusta suorittavalle henkilölle on hyvissä ajoin ennen 1 momentissa tarkoitettun määräajan päättymistä ilmoitettava oikeudesta keskeyttää asepalvelus sanotun lainkohdan mukaisesti sekä selvitettävä, mikä hänen oikeudellinen asemansa on, jos hän jatkaa asepalvelusta.

6 §

Asepalveluksen järjestäminen ja suhde varusmiespalvelukseen

Asepalvelus järjestetään asevelvollisuuslaissa säädetyn varusmiespalveluksen yhteydessä ja se suoritetaan samalla tavalla kuin varusmiespalvelus sekä rinnastetaan siihen kaikissa suhteissa, jollei 5 §:stä muuta johdu.

Kun henkilö on aloittanut asepalveluksen tai on annetun määräyksen mukaan ollut velvollinen aloittamaan palveluksen, häneen sovelletaan 5 §:ssä säädetyn poikkeuksin kaikkia niitä säännöksiä, jotka koskevat asevelvollisuuslain mukaisesti varusmiespalvelukseen määrättyä.

Edellä 5 §:n 1 momentissa tarkoitettun määräajan jälkeen henkilö rinnastetaan palveluksen aikana ja hänen siitä vapauduttuaan kaikilta osin asevelvolliseen.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä asepalveluksen käytännön järjestelyistä.

7 §

Varustus ja varusraha

Asepalveluksessa käytetään varusmiespalveluksessa käytettävää varustusta. Sellainen välttämätön henkilökohtainen varustus, jota ei järjestetä Puolustusvoimien puolesta, korvataan erityisellä varusrahalla. Varusrahan määrästä säädetään puolustusministeriön asetuksella.

Eduskunnan vastaus EV 10/2022 vp

8 §

Raskauteen liittyvät säännökset

Asepalvelusta suorittavaan naiseen sovelletaan 5 ja 6 §:n estämättä raskauteen, synnytykseen, äitiyteen ja vanhemmuuteen liittyviä säännöksiä muualla lainsäädännössä.

Jos asepalveluksessa oleva nainen tulee raskaaksi 30 päivän jälkeen asepalveluksen aloittamisesta, hänen palveluksensa keskeytetään määräajaksi, jollei häntä todeta lääkärintarkastuksessa palveluskelpoiseksi asevelvollisuuslain 9 §:ssä tarkoitetulla tavalla. Joukko-osaston komentaja määrää lääkärin lausunnon ja naisen antamien tietojen perusteella asepalveluksen keskeytyksen alkamisajankohdan ja keskeytyksen pituuden. Jos nainen tulee raskaaksi ennen asepalveluksen aloittamista, aluetoimisto tekee päätöksen asepalveluksen aloittamismääräyksen peruuttamisesta.

Raskaana oleva nainen vapautetaan velvollisuudesta osallistua kertausharjoitukseen.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä edellä 1 momentin säännöksiin perustuvien oikeuksien käytön huomioimisesta palveluksen järjestämisessä.

9 §

Työ- ja virkasuhteen jatkuminen

Palveluksen päätyttyä tai keskeydyttyä tai kun määräys aloittaa palvelus on 5 §:n 1 momentissa säädetyllä tavalla peruutettu, naisella on oikeus palata työhön noudattaen, mitä maanpuolustusvelvollisuutta täyttävän työ- ja virkasuhteen jatkumisesta annetussa laissa (305/2009) säädetään.

Valintatilaisuudessa on huolehdittava siitä, että hakija saa 1 momentissa mainitusta laista riittävät tiedot. Joukko-osaston komentajan tai tämän määräämän on annettava asepalveluksessa olevalle ennen asepalveluksen päättymistä tai keskeytymistä tieto edellä mainitun lain 5 §:ssä säädetyistä.

10 §

Henkilötietojen käsittely

Naisten vapaaehtoiseen asepalvelukseen liittyvästä henkilötietojen käsittelystä säädetään henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa annetussa laissa (332/2019) sekä henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annetussa laissa (1054/2018).

11 §

Oikaisuvaatimus

Tässä laissa tarkoitettuun aluetoimiston päätökseen, joka koskee valintatilaisuuteen kutsumista, vapaaehtoiseen asepalvelukseen ottamista, asepalvelukseen määräämistä sekä aluetoimiston tai joukko-osaston komentajan päätökseen, joka koskee palveluskelpoisuutta, asepalveluksen

Eduskunnan vastaus EV 10/2022 vp

aloittamismääräyksen peruuttamista tai asepalveluksen keskeyttämistä saa vaatia oikaisua aluetoimistolta.

Oikaisuvaatimus tehdään henkilön kotipaikan mukaan määräytyvälle aluetoimistolle. Oikaisuvaatimusajasta, oikaisuvaatimuksen muodosta ja sisällöstä sekä oikaisuvaatimusmenettelystä muutoin säädetään hallintolaissa (434/2003).

12 §

Valitus oikaisuasiassa

Päätökseen, johon saa vaatia 11 §:ssä tarkoitettua oikaisua, ei saa hakea suoraan muutosta valittamalla.

Aluetoimiston oikaisuasiassa antamaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla kutsunta-asiain keskuslautakuntaan.

13 §

Valituksen ja oikaisuvaatimuksen vaikutus päätöksen täytäntöönpanoon

Vapaaehtoiseen asepalvelukseen määräämistä ja asepalveluksen keskeyttämistä koskeva päätös pannaan täytäntöön oikaisuvaatimuksesta ja valituksesta huolimatta.

14 §

Valituskielto

Kutsunta-asiain keskuslautakunnan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

15 §

Valituskirjelmän toimittaminen viranomaiselle

Kutsunta-asiain keskuslautakunnalle osoitetun valituskirjelmän saa toimittaa myös päätöksen antaneelle viranomaiselle.

Aluetoimiston tai joukko-osaston on kahdeksan päivän kuluessa sen jälkeen, kun valituskirjelmä on tullut, lähetettävä se ja siihen kuuluvat asiakirjat sekä oma lausuntonsa kutsunta-asiain keskuslautakunnalle.

16 §

Valituksen käsitteleminen

Kutsunta-asiain keskuslautakunnalle tehty valitus on käsiteltävä ja ratkaistava kiireellisesti.

Asiassa annettu päätös toimitetaan viipymättä valittajalle ja tiedoksi päätöksen tehneelle viranomaiselle.

Eduskunnan vastaus EV 10/2022 vp

17 §

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annettu laki (194/1995), jäljempänä *kumottu laki*.

Mitä 1 §:n 2 momentissa säädetään viimeisestä mahdollisesta palveluksen aloittamisajankohdasta, sovelletaan vasta 1 päivästä tammikuuta 2024 alkaen vapaaehtoisen asepalveluksen aloittaviin naisiin. Ennen mainittua päivää vapaaehtoisen asepalveluksen aloittaneisiin naisiin sovelletaan kumotun lain säännöksiä viimeisestä mahdollisesta palveluksen aloittamisajankohdasta. Tämän lain voimaantulo ei vaikuta lain voimaan tullessa voimassa olleen lain nojalla annettuihin palveluksen aloittamista koskeviin päätöksiin.

Mitä 2 §:n 1 momentissa säädetään hakemuksen viimeisestä mahdollisesta toimitusajankohdasta, sovelletaan vasta 1 päivästä tammikuuta 2023. Ennen mainittua päivää sovelletaan kumotun lain säännöksiä hakemuksen viimeisestä mahdollisesta toimitusajankohdasta.

Mitä 5 §:ssä säädetään asepalveluksen aloittamismääräyksen peruuttamisesta, sovelletaan vasta 1 päivästä heinäkuuta 2022. Ennen mainittua päivää sovelletaan kumotun lain säännöksiä asepalveluksen aloittamismääräyksen peruuttamisesta.

Tämän lain voimaan tullessa hallinto-oikeudessa vireillä oleva asia käsitellään loppuun noudattaen tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Kumotun lain nojalla annettu puolustusministeriön asetus varusmiespalveluksessa ja naisten vapaaehtoisessa asepalveluksessa olevien yhteismajoitusta koskevasta kokeilusta (80/2020) jää edelleen voimaan.

Jos muualla lainsäädännössä viitataan kumottuun lakiin, viittauksen on katsottava tarkoittavan tätä lakia.

Laki

siviilipalveluslain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan siviilipalveluslain (1446/2007) 1 §:n 3 momentti seuraavasti:

1 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan myös naiseen, joka hakeutuu siviilipalvelukseen naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain (/) 5 §:n 1 momentissa säädetyn määräajan jälkeen.

Eduskunnan vastaus EV 10/2022 vp

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 .

Helsingissä 1.3.2022

Eduskunnan puolesta

puhemies

pääsihteeri